

Innspill til pågående utvalg aktuelle for barn og unge:

Nettverket for barn og unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer (Artikkel 7-nettverket) er et nettverk for organisasjoner og aktører som er opptatt av og jobber for rettighetene til barn og unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer i Norge. Følgende organisasjoner er avsender av dette innspillet:

Unge funksjonshemmede, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Redd Barna, Norsk Forbund for Utviklingshemmede, NORILCO og Psoriasis- og eksemforbundet Ung.

Dette innspillet går til følgende utvalg: Helsereformutvalget, Kommunekommisjonen, Pasient- og brukerrettighetslovutvalget, Ekspertutvalg om brukerstyrt personlig assistanse og Fellesskoleutvalget.

Vi oppfordrer samtlige utvalg til å basere egne anbefalinger på FNs Barnekomité og CRPD-komiteen sine merknader til norske myndigheter og i tråd med Barnekonvensjonen og CRPD, samt gjennom dialog og koordinering på tvers av utvalget sørger for at helheten av anbefalinger bidrar til styrking av den praktiske ivaretagelsen av rettighetene til barn og unge med funksjonsnedsettelse.

Samtlige organisasjoner er tydelige på at utvalgenes arbeid overlapper i stor grad når det gjelder den praktiske ivaretagelsen av barn og unges rettigheter. Mandatene til utvalgene berører alle livsområdene til barn og unge. For å sikre sammenheng i anbefalinger og tiltak fra utvalgene, og at barn og unge får muligheten til å leve likeverdige og likestilte liv, oppfordrer vi til at utvalgene samarbeider og samhandler.

Vi er kjent med at eksempelvis BPA-utvalget skal ha dialog med utvalget som ser på pasient- og brukerrettighetsloven, og at Helsereformutvalget skal se hen til Kommunekommisjonens arbeid, og henstilles til å ha løpende kontakt med partene og fagorganisasjonene, og at Pasient- og brukerrettighetslovutvalget skal ha dialog med Kommunekommisjonen og Helsereformutvalget. Så vidt oss bekjent er det likevel ingen av utvalgene som har i sitt mandat å være i dialog og samhandle med alle utvalgene. Vi i nettverket er glade for at alle utvalgene er satt ned for å se på områder som er avgjørende for ivaretagelsen av rettighetene til barn og unge, men det bekymrer oss at det ikke ser ut til å være en overordnet koordinering og vurdering av tiltak og anbefalinger som kommer fra utvalgene i løpet av 2026. Under følger våre konkrete innspill til samtlige utvalg.

Bakgrunn og begrunnelse:

På tross av at Regjeringens strategi (2020–2030) og handlingsplan (2020– 2025) for likestilling for mennesker med funksjonsnedsettelse har vært gjeldene i flere år, opplever barn med funksjonsnedsettelse kompleks diskriminering på alle samfunnsområder. Begge planene har få direkte tiltak mot barn og det finnes en rekke barrierer for at disse barna skal få oppfylt sine rettigheter etter barnekonvensjonen¹. Viktige barrierer er manglende likeverdige tjenester, kommunale forskjeller², manglende tilrettelegging, universell utforming av skoler og fritidsarenaer, tilgjengelige læremidler³ og likeverdig opplæring, samt fordommer, holdninger til⁴ og manglende kunnskap om barn med funksjonsnedsettelse^{5,6,7,8}. Nettverket er informert om at strategien skal revideres i 2026, og håper revideringen kan sees i sammenheng med arbeidet til alle de ovennevnte utvalgene.

Retten til å bli hørt gjelder alle barn, men barn med funksjonsnedsettelse møter særlige hindringer i utøvelsen av sin rett til å bli hørt. Undersøkelser viser at barn med funksjonsnedsettelse sjelden får medvirke direkte i møte med de som tar beslutninger som påvirker livene deres, og at ansatte i tjenestene ofte ikke har kompetanse til å kunne involvere barnet i utformingen av tilbud⁹. Funn fra landsomfattende tilsyn med barne- og avlastningsboliger 2022–2023, viser flere brudd på barnets rett til medvirkning¹⁰. Det er derfor særlig viktig at utvalgene tar barns innspill på alvor og i utarbeidelse av anbefalinger har som målsetting å bryte ned samfunnsmessige barrierer som hindrer innfrielsen av rettighetene til gruppen.

Vår oppfordring til utvalgene:

I utvalgenes vurdering av god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i helse-, kommune- og skolesektoren, må barns grunnleggende menneskerettigheter ligge til grunn, i henhold til Barnekonvensjonen og Konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter (CRPD).

¹ Redd Barna, ["Dette passer ikke for sånne som deg"](#), 23.05.2024

² Kultur- og likestillingsdepartementet, NOU 2023:13 ["På høy tid - Realisering av funksjonshindredes rettigheter"](#). 2023

³ Tilsynet for universell utforming av IKT, ["Den digitale skulen. Kan alle delta?"](#). 2024

⁴ Frisell, Olsen. ["Summen av de stadige påminnelser. Funksjonshemming, mikroagresjon og helse."](#). FAFO-rapport 2024.

⁵ Kultur- og likestillingsdepartementet, NOU 2023:13 ["På høy tid - Realisering av funksjonshindredes rettigheter"](#). 2023

⁶ Kultur- og likestillingsdepartementet, NOU 2023:20. ["Tegnspråk for livet."](#) 2023.

⁷ Kultur- og likestillingsdepartementet, Meld. St. 8 2022-2023 ["Menneskerettar for personer med utviklingshemming."](#) 2023.

⁸ Helse- og omsorgsdepartementet, NOU 2021:11. ["Selvstyrt er velstyrt."](#) 2021

⁹ Bossy, D. & Mamley Hervie, V., NOVA Rapport 6/21, ["Mellom idealer og praksis - Ivaretagelse av rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse"](#). 2021

¹⁰ Helsetilsynet, "Landsomfattende tilsyn 2022-2023", [Barne- og avlastningsboliger habilitering/opplæring i samsvar med barnas behov](#). 2023

NIM påpeker i en rapport¹¹ fra 2021 at nærheten til befolkningen og forståelsen av lokale forhold gjør at kommunene står i en særskilt posisjon til å ivareta lokale behov og sikre og fremme menneskerettighetene. Barn og unge med funksjonsnedsettelse er selvstendige rettighetshavere med rett på likeverdig deltakelse og tjenestetilbud. Det er mange sider av kommunenes drift, organisering og administrasjon som har innvirkning på både menneskelig og økonomisk ressursbruk, som må vurderes i stedet for å innskrenke rettighetene til kommunens barn og unge. I norske kommuner er det varierende kjennskap menneskerettighet blant kommunale ledere og at det er lite om menneskerettighetene i kommunale plandokumenter. Nettverket mener at økt kompetanse, hos kommunal ledelse, politikere og ansatte, om barn og unges menneskerettigheter og hvordan disse kan ivaretas blant annet vil bidra til mer effektive tjenester, samarbeid og forvaltning. Det er videre nødvendig å se på hvordan samhandling, planarbeid og kompetanseheving kan bidra til å bruke ressurser og personell på en bedre måte.

Når utvalgene skal følge utredningsinstruksen og vurdere både direkte og indirekte konsekvenser av egne anbefalinger for barn, innebærer dette at utvalgene må gjøre grundig barns beste vurdering, jamfør barnekonvensjonens artikkel 3. Alle utvalgene sine forslag til endring kan potensielt berøre alle barn i norske kommuner. Videre vil nettverket gjøre utvalgene oppmerksomme på sentrale spesifikke menneskerettigheter for barn og unge med funksjonsnedsettelse som utvalgene må sørge for ivaretas i deres arbeid og i anbefalinger, tiltak og lovendringer utvalgene kommer med. Med bakgrunn i ovennevnte barrierer barn og unge med funksjonsnedsettelse og kroniske lidelser møter, vil nettverket trekke fram artikkel 7 i CRPD som sier at norske myndigheter *“skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne kan nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut og på lik linje med andre barn.”*

I tillegg vil vi trekke fram følgende artikler i barnekonvensjonen som nettverket mener at berører alle utvalgenes mandater og som er helt sentrale for å øke ivaretagelsen av rettighetene til gruppen;

- Artikkel 2 – Retten til ikke-diskriminering
- Artikkel 12 – Retten til å bli hørt
- Artikkel 16 – Retten til privatliv
- Artikkel 20 - Barn som ikke bor med familien
- Artikkel 23 - Barn med funksjonsnedsettelse
- Artikkel 29 – Retten til en god skole

Forskning viser at barn og unge med funksjonsnedsettelse i mindre grad enn andre fullfører videregående skole, ikke får den tilretteleggingen de trenger¹², i mindre grad enn

¹¹ NIM, [“Kommuner og menneskerettigheter”](#). 2021

¹² [Finvold & Dokken \(2024\) Utdanningsrevolusjonen, for hvem? Velferdsforskningsinstituttet NOVA](#)

andre får utrykke sine meninger¹³, opplever diskriminering og hets¹⁴, i større grad bor på institusjon og ikke har et kvalitativt godt tilbud på barne- og avlastningsboliger¹⁵. Dette er alvorlige funn som utvalgene må ta med når de skal utarbeide anbefalinger som er i tråd med barnekonvensjonen og CRPD.

Vi er glade for at det settes ned utvalg som samlet sett belyser diskrimineringen og barrierene for deltakelse som barn og unge med funksjonsnedsettelse møter. For å sikre en helhetlig koordinert oppfølging av tiltakene fra samtlige utvalg, og barnets beste vurdering av tiltakene samlet sett, oppfordrer vi samtlige utvalg til å belyse dette i sine utredninger. En samlet vurdering og koordinert oppfølging av utredningene vil være et viktig steg for å redusere silo-tenkning.

Uten en god dialog mellom utvalgene er vår bekymring at mandatene og forslag til tiltak til utvalgene blir motstridende. Eksempelvis står det i Kommunekommisjonen at "utgangspunktet for kommisjonens vurderinger vil være at vi fortsatt skal ha dagens forvaltningsnivåer, at oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene ligger fast, og at alle kommuner skal ha det samme ansvaret". Dette er motstridende til Helsereformutvalgets mandat som skal "vurdere ansvars- og oppgavefordelingen mellom den kommunale og fylkeskommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten". Det er kommunene som i stor grad er ansvarlig for ivaretagelsen av rettighetene til barn og unge med funksjonsnedsettelse. Når ulike utvalg kommer med motstridende anbefalinger og tiltak vil problemstillingene tilbakeføres til kommunene, og et stort rom for tolkning og egne vurderinger vil medføre mindre likeverdige tjenester. Det er store kommunale forskjeller i tjenestetilbudet til barn med funksjonsnedsettelse¹⁶, kommunalt barnevern¹⁷ og psykisk helsehjelp til barn og unge¹⁸. FNs Barnekomité anbefaler blant annet at Norge fjerner regionale forskjeller i tjenestetilbudet og sikre at alle kommuner oppfyller sine forpliktelser (8c), og fjerner kommunale forskjeller i helse- og omsorgstilbud for barn med funksjonsnedsettelse, og sikrer tilgang til kommunale tjenester for alle barn med funksjonsnedsettelse, inkludert barn som tilhører etniske minoriteter (27b).

Artikkel 7 nettverket oppfordrer samtlige utvalg til å basere egne anbefalinger på FNs barnekomité sine merknader til norske myndigheter og i tråd med barnekonvensjonen og CRPD, samt igjennom dialog og koordinering på tvers av utvalgt sørger for at helheten av anbefalinger bidrar til styrking av den praktiske ivaretagelsen av rettighetene til barn og unge med funksjonsnedsettelse.

¹³ NOU 2023:13 På Høy tid - realisering av funksjonshindrede

¹⁴ <https://www.fao.no/publikasjoner/fao-rapporter/summen-av-de-stadige-paminner>

¹⁵ https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/internserien/2022/lot_2022_barneboliger_internserien_5_2022.pdf

¹⁶ Redd Barna, "Barn med funksjonsnedsettelse. Diskriminering vs. Inkludering i skolen, fritida og kommunen". 03.05.2023

¹⁷ Kjelsaas, Pedersen m.fl. "Evaluering av barnevernsreformen", Menon, nr. 165. 2023.

¹⁸ Barneombudet, "Unge må ha lett tilgang til psykisk helsehjelp i kommunen". 15.09.2022.

Med vennlig hilsen,

UngFunk Unge
funksjonshemmede

FFO Funksjonshemmedes
fellesorganisasjon

**Likestillings- og
diskrimineringsombudet**

 Redd Barna

nfu Norsk Forbund for
Utviklingshemmede

 NORILCO

PEF
UngX
Pædiatrisk- og
eksemforbundet ung